

a linguistic minority with less desire than others for contact with the wider society, thus achieve limited proficiency in the second language. The second aspect for learning a second language is attitudes towards the second language community. There are two main reasons for a speaker to benefit from his motivation if he is favorably disposed towards the speakers of the language; first, whether he wishes for more intensive contact with the second language group, and second, the extent to which a learner is willing to give up markers of his own identity in the process of adopting new speech patterns. Where learners do not have sufficient experience of the second language community to form any attitude, for or against, attitudes will probably relate more to the learning experience in the classroom where the learner derives an image of that community from the teacher and materials.

References

1. Krashen S. D. (2002). *Second Language Acquisition and Second Language Learning* /University of Southern California, 150 p.
2. Zanyuk S. S. (2002). *Psychology of motivation*. K. : Lybid, 304 p. [in Ukrainian].
3. Gardner S. C. and Smyth P. C. (1981). On the development of the attitude/motivation test battery // *Canadian Modern Language Review*, № 37. 280 p.
4. Bernaus M., Wilson A.&Gardner R. C. (2009). Teachers' motivation classroom strategy use, student motivation and second language achievement. *Porta Linguarum*, 12, 25–36.
5. Littlewood W. (1984). *Foreign and Second Language Learning: Language Acquisition Research and its Implications for the Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press. 114 p.

ГУМАНІСТИЧНИЙ ЗМІСТ НАРОДНО-МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Халєєва О. В, Костіна Л. М., Поддуда І. А.

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія ХОР», м. Харків

Лейтмотивом народного виховання завжди було вдосконалення людини. За народними традиціями людина є найвище і найпрекрасніше творіння. У численних творах народної творчості людям приписується багато рис, що розкривають неповторність, неабиякі можливості людської особистості. На основі багатого життєвого досвіду людей та їх здібностей створені народна філософія, мораль, етика, естетика, педагогіка, народне мистецтво та ін. Кожна з цих галузей

одержала певний рівень висвітлення у наукових дослідженнях і повідомленнях. Не залишилася без уваги й народномузична творчість.

Діячі української культури Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка високо цінували усну народну творчість як важливий фактор виховання і всебічного розвитку особистості. Вагомий внесок у теорію і практику виховання засобами народної пісні внесли М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко, Я. Степовий, П. Козицький, О. Кошиць, Ф. Колесса та ін., які вважали народну музику ефективним засобом загальноестетичного розвитку особистості, її залучення до мистецтва й дійсності.

Метою цієї статті є розкриття гуманістичного змісту народномузичної творчості та необхідності врахування використання його у загальній музичній освіті учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Народна художня творчість є найстарішою ділянкою гуманістичних знань і досвіду людини в різних сферах її матеріальної та духовної діяльності. Вона фактично віддзеркалює в собі весь культурний досвід людства. Народна культура завжди виступала як синкретична, що об'єднувала в єдине ціле всю сукупність матеріально духовних зв'язків людини з навколишнім світом. Тому в численних творах народної творчості людям приписується багато рис, що розкривають неповторність, талановитість, неабиякі можливості людської особистості. Якщо говорити про музичну освіту, то вона бере свій початок з народної педагогіки, яка пронизана гуманістичною сутністю і змістом.

Принцип гуманізму народної системи виховання полягає в глибоко людяному ставленні до дітей, повазі їхньої гідності. Споконвіку в народі з високим пієтетом говорять про дітей, необхідність з любов'ю плекати їх, турбуватися про них: «Сонце освітлює землю, а діти сім'ю», «Рад би небо до дітей прихилити та зорями вкрити», «Діти – як квіти: полий, то ростуть», «Дитина для матері й батька - як сонечко у віконечку» та ін.

Надзвичайно велику увагу приділяє народна педагогіка такому принципу гуманістичного спрямування, як творче ставлення до навчання, усього оточення. Необхідно брати до уваги, що народ утверджує творче ставлення до всіх видів діяльності, життя взагалі. Цей принцип означає, що навчально-виховний процес має організовуватися так, щоб кожна дитина по-своєму, відповідно до своїх задатків, нахилів і здібностей засвоювала інформацію про навколишню дійсність. Народна педагогіка наголошує на необхідності гармонійного розвитку логічного й образно-художнього мислення, уяви, фантазії учнів, забезпечує глибоке засвоєння ними розмаїтого багатства образів, якими наснажені різноманітні види народного мистецтва, творчих традицій.

Вітчизняна народнопедагогічна думка, починаючи з часів Київської Русі, щедро презентувала ідеї гуманістичного виховання і навчання. Усна народна творчість підносила ідеал людини, яка прагнула до досконалості, до знань, цінила розум більше за багатство. Сповнена гуманізму, вона сприяла розвитку ініціативи, допитливості в юнацтва, уважно вивчала духовний світ та потреби дітей. Як зазначають дослідники, народом були вироблені основні засоби трудового, розумового, морального, фізичного та естетичного виховання.

Як відомо, до другої половини XVII ст. народна творчість і професійне мистецтво (на той час в основному духовне) розвивалося паралельно і теоретично мали одне на одне взаємний вплив. Офіційно ж народне мистецтво не тільки ігнорувалось, але й нерідко заборонялося. Феодальна і церковна влада вели жорстоку боротьбу з народною творчістю. Однією з причин такого стану було, очевидно, те що народ прагнув, насамперед, до щасливого життя.

Наприкінці XVII ст. відношення до народної музики стало змінюватися. В умовах укріплення централізованої царської влади й ослаблення впливу церкви починає розвиватися світська культура, у становленні якої певна роль належала фольклору. Тепер народна музика не тільки не забороняється, але й досить активно використовується. Фольклор стає предметом художньої розробки і дослідження. Не випадково М. Ломоносов, відомий знавець і любитель співу, звернув увагу на те, що «...сладостные звуки родимой песни и музыка в живой человеческой душе ум пробуждают и чувства высокие воспитывают» [1, с. 3].

Гуманістичні погляди на роль народної пісні в школі висловлювалися представниками вітчизняної педагогіки у другій половині XIX ст. Так, автор навчально-музичних нотаток «Школьное пение» М. Малінін писав, що зміст народних пісень для школи є, поперше, кращий матеріал для знайомства із душевним станом, характером і прагненням народу; по-друге, це матеріал для вироблення дитячих уявлень і почуттів; по-третє, це незамінний засіб вселити в душу дітей рідні, найзаповітніші мрії про своє призначення й долю [2, с. 21].

Гуманістичні ідеї музикантів та знавців фольклору XIX ст. знайшли своє продовження в поглядах педагогів і методистів початку XX ст. У цей період А. Маслов вперше висуває ідею всебічного розвитку творчих здібностей учнів на уроці співу й рекомендує використовувати для цього, перш за все народну пісню. Він вказує на ті форми роботи, в яких ця творчість може проявлятися [3, с. 18]: у виконанні заучених пісень на свій лад; в одноосібному створенні мелодій на даний текст; у спільному написанні пісень на заданий текст; написанні закінчень до одного чотиритактного речення та мелодії на запропонований текст чи ритм.

У подальшому багато гуманістичних ідей і поглядів щодо музичного виховання особистості з опорою на пісенну та народно-поетичну творчість висловлювали педагоги, мислителі, композитори, діячі літератури й мистецтва усіх часів. Важливу роль принципу опори на народнопісенну творчість у музичному вихованні особистості надавав Г.С. Сковорода. Він вважав її основою духовного формування гармонійно розвиненої «істинної» людини. Під час мандрівки Слобожанщиною його вірними супутниками та помічниками були сопілка й українська народна пісня. У такий спосіб мислитель-музикант спілкувався з народом, виражав свою любов до людей, пісні, закликав виховувати дітей у дусі народних традицій та ідеалів, наголошувати на необхідності постійно вивчати народну мудрість, черпати з її глибинних джерел матеріал для самовдосконалення, навчання і виховання людської особистості. Г. Сковорода був прибічником самопізнання «сродних» нахилів і здібностей шляхом використання різних жанрів і форм народної музики. Розкриваючи сутність пісні, як і трудового життя, він наголошує на доброті: «Не красна долготою, но красна добротою, как песнь, так и жизнь» [4, с. 84].

Поет-пісняр А. Малишко стверджував, що «...без пісні не можна уявити духовного існування нашого народу, ... не існує народної пісні на загальну тему – вона завжди розкриває певну подію, пригоду, конфлікт, в ній живе людина з її настроями і думами... Вона народжується від невловимого руху людської думки й душі, як зелене листя саду чи перше проміння сонця, яке зігріває землю, і потім зростає, шириться, набирає барв і відтінків і супроводжує людину все життя» [5, с. 5].

Величезний гуманістичний вплив на дитину має багатюща народна музика і різноманітність українських народних музичних інструментів – скрипка, сопілка, дримба, цимбали, бандура, басоля, трембіта, флюяра, гармонія, цитра та багато інших. Недаремно в народі кажуть; «Як музика іскриста, то й душа чиста.» Усі ці інструменти звучать у нашому побуті та символізують незнищений потяг до музики, якою з давніх-давен було пронизане усе життя людини. А яку гуманістичну роль відігравали виконавською діяльністю кобзарі-лірники! Вони ніколи не були співцями лише минулих днів, натомість завжди – совістю народу. Кобзарі завжди несли до народу Правду, яку знали, або розуміли люди.

Висновки. Народномузична творчість є найприроднішим духовним началом людського життя, адже кожна людина генетично несе в собі початки тієї музичної свідомості, на якій зросли її предки. Опора на фольклор сприяє наближенню до сформованих упродовж віків уявлень про сутність людини, її духовність, красу й гармонію доквілля. Тому ми з упевненістю можемо стверджувати, що саме народна творчість є основою гуманістичного виховання особистості.

Література

1. Добровольский Б., Котикова Н. Песня – душа народа. – Л., 1969.
2. Школьное пение : учеб.-музыкал. хрестоматии А. И. Богородицкого / сост. Н. Малинин. – М., 1875.
3. Маслов А. Методика пения в начальной школе, основанная на новейших данных экспериментальной педагогики. – М., 1913.
4. Сковорода Г. Повне збір. творів. – Київ, 1983. – Т. 1.
5. Малишко А. Дорога під яворами : зб. віршів. Передмова. – Київ, 1964.

ПСИХОЛОГІЯ МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ

*Завалко К. В. Київський університет імені Б. Грінченка
E-mail: katrinzviolin@gmail.com*

Музичне сприймання – складна діяльність, що спрямована на адекватне відображення музики. Сприймання об'єднує власне сприйняття (перцепцію) музичного матеріалу з власним музичним та життєвим досвідом, його осягнення, емоційне переживання та інтерпретацію музичного твору. В основі сприймання музики лежать психофізіологічні закономірності, характерні для сприймання людини взагалі. Воно має рефлексорну природу, є аналітико-синтетичною діяльністю, здійснюється під впливом об'єктів зовнішнього середовища, як і всі види сприймань, носить активний характер. Є відмінність між слуханням музики як діяльністю, слуханням музики як цілеспрямованим процесом та сприйняттям музики. Слухання музики не передбачає концентрації уваги лише на ній, проте як цілеспрямований процес вимагає зосередженості уваги. Сприйняття пов'язано з осягненням змісту музики та вимагає включення інтелектуальних функцій.

Музичне осягнення – це розуміння частин з цілісного явища, яким є музичний твір, співвіднесення його з враженнями, які є у досвіді слухача. Осягнення естетичної цінності музичного твору передбачає вміння «розшифрувати» його образну мову, осмислити зміст, що неможливо без опори на весь особистий досвід, співвіднесення твору зі складеними в людини художньо-естетичними критеріями, нормативними уявленнями.

Характерною рисою музики, як об'єкта сприймання, є те, що вона є «ілюзорним» об'єктом: її безпосереднє сприймання триває стільки, скільки звучить сам твір. Тому в процесі музичного сприймання на чільне місце виступає така особливість осягнення музичного твору як